

НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ
“Правни аспекти савремених друштвених кретања у Републици Србији” -
за период 01.01.2019. – 31.12.2021. године

Издавач

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Правни факултет

За издавача

Проф. др Душанка Јововић, декан

Главни и одговорни уредник

Проф. др Јелена Беловић, руководилац пројекта

Секретар пројекта

Проф. др Страхиња Миљковић

Уређивачки одбор

Проф. др Душанка Јововић
Проф. др Владимир Боранијашевић
Проф. др Олга Јовић Прлаиновић
Проф. др Дејан Мирковић
Доц. др Бојан Бојанић
Доц. др Здравко Грујић

Технички уредник

Младен Тодоровић

Дизајн корица

Кварк Краљево

Штампа

Кварк Краљево

Тираж:

50 примерака

ISBN 978-86-6083-067-0

**Штампање овог зборника помогло је Министарство просвете, науке и
технолошког развоја Републике Србије**

Др Огњен ВУЈОВИЋ*

343.3/7(37)

О НЕКИМ ПИТАЊИМА ФУРТУМА И ПЛАГИЈУМА

Апстракт: У овом чланку ће бити само исцртане неке контуре односа између деликта крађе (деликта фуртум) и кривичног дела плагијума (*plagium*). То је врло занимљиво и тешко питање које захтева продубљење истраживање. Те контуре ће послужити као полазиште за разраду у идућим чланцима.

Кључне речи: *furtum, plagium, Lex Fabia de plagiariis, invito domino, ancilla.*

1.

Фабијевим законом (*Lex Fabia de plagiariis*) који је донет или у првом или у другом веку пре Христа је било предвиђено кривично дело *plagium*. Најчешће се наводи да је реч о кривичном делу отмице слободног човека и његове продаје у ропство и отмице туђег роба.

У сваком случају, његов појам је временом прошириван па је на крају обухватао отуђење и прибављање слободног човека као да је реч о некаквом робу,¹ дело отмице слободног човека и отмице роба, као и подговарање туђег роба да побегне од господара.

2.

Улпијан говори о продаји слободног човека на следећи начин:

Ulpianus libro primo regularum

*Si liberum hominem emptor sciens emerit, capitale crimen adversus eum ex lege Fabia de plagio nascitur, quo venditor quoque fit obnoxius, si sciens liberum esse vendiderit.*²

Превод: Уколико купац свесно купи слободног човека, због овога настаје кривично дело запређено најтежом санкцијом³ на основу Фабијевог закона о киднаповању. Исто тако одговорним се сматра и продавац уколико је знао да продаје слободног човека.

---

* Ванредни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, ognjen.vujovic@pr.ac.rs

¹ “In later development, making a free man the object of a transaction (sale, giving in dowry) was also considered to be a *plagium*“, A. Berger, 552.

² D. 48. 15. 1, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020.

³ Бергер истиче да је Диколецијан увео смртну казну за плагијум, Adolf Berger, 552.

У Јустинијановим Институцијама се о кажњавању отмице каже:

*Est et inter publica iudicia lex Fabia de plagiaris, quae interdum capitis roenam ex sacris constitutionibus irrogat interdum levioem.*⁴

Превод: Фабијевим законом о отмичарима је предвиђено јавно гоњење (*publica iudicia*) и смртна казна, а каткада и лакше кажњавање по светим конституцијама.

Гај по питању отуђења слободног човека као да је реч о некаквом робу каже следеће:

Gaius libro 22 ad edictum provinciale

*Legge Fabia tenetur, qui sciens liberum hominem donaverit vel in dotem dederit, item qui ex earum qua causa sciens liberum esse acceperit, in eadem causa haberi debeat, qua venditor et emptor habetur. Idem et si pro eo res permutata fuerit.*⁵

Превод: По Фабијевом закону одговара онај ко свесно поклони слободног човека, као и онај ко га да у мираз, исто и онај ко га по тим основама прихвати иако је свестан да је реч о слободном човеку. У том случају се узима да се налази у истом положају у коме се налазе и продавац и купац. Исто је и ако се радило о размени за неку ствар.

Када је реч о отмици, онда је наведено и следеће:

Callistratus libro sexto de cognitionibus

*pr. Non statim plagiarium esse, qui furti crimine ob servos alienos interceptos tenetur, divus Hadrianus in haec verba rescripsit: "Servos alienos qui sollicitaverit aut interceperit, crimine plagii, quod illi intenditur, teneatur nec ne, facit quaestionem: et ideo non me consuli de ea re oportet, sed quod verissimum in re praesenti cognoscitur, sequi iudicem oportet. Plane autem scire debet posse aliquem furti crimine ob servos alienos interceptos teneri nec idcirco tamen statim plagiarium esse existimari".*⁶ 1. *Idem princeps de eadem re in haec verba rescripsit: "Apud quem unus aut alter fuerit fugitivus inventus, qui operas suas locaverint ut pascerentur, et utique si idem antea apud alios opus fecerint, hunc suppressorem non iure quis dixerit".*⁷ 2. *Legge Fabia cavetur, ut liber, qui hominem ingenuum vel libertinum invitum celaverit invinctum habuerit emerit sciens dolo malo quive in earum qua re socius erit, quique servo alieno servaeve persuaserit, ut a domino dominave fugiat, vel eum eamve invito vel insciente domino dominave celaverit, invinctum habuerit emerit sciens dolo malo quive in ea re socius erit, eius poena teneatur.*⁸

---

⁴ I. 4. 18. 10., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 5. 11. 2020.

⁵ D. 48. 15. 4, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020.

⁶ D. 48. 15. 6. pr, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020.

⁷ D. 48. 15. 6. 1, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020.

⁸ D. 48. 15. 6. 2., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020.

Превод: Не узима се да је неко отмицар ако украде туђег роба, божански Хадријан је тим речима написао у рескрипту: „Да ли ће онај ко је туђег роба намамио и отео бити одговоран или неће за кривично дело отмице, питање је факата. У томе ме не треба консултовати, него шта је истина у датој ствари треба да се разјасни пред судијом. Треба да буде јасно да неко може да одговара за крађу туђег роба, а да при том није одговоран и за отмицу.“ 1. Исти принцепс је у истом рескрипту рекао: „Ако неко једног или више одбеглих робова пронађе, чији рад је унајмио, и ако су претходно исти посао обављали за друге, не може се с правом тврдити да их је присвојио.“ 2. Фабијев закон регулише да слободан човек који било слободног човека, било ослобођеника, противно њиховој вољи скрива, или их држи у оковима или их купи свесно и злонамерно, или ко то уради у саучесништву, као и онај ко туђег роба или робињу наговори да побегне од господара или господарице, или га без сагласности и без знања власника или власнице прикрије, или га баци у окове, или га купи свесно и уз злу намеру, или то уради у саучесништву, такав подлеже казни.

Рекло би се да када је о робовима реч, нема јасног разграничења у прописима када се може тумачити да је реч о отмици, а када о крађи. Међутим, када је реч о слободним људима као жртвама отмице, назире се један критеријум који је заједнички и крађи и плагијуму. Реч је о томе да прекршај настаје ако неко ради нешто што је противно вољи жртве. У случају фуртума реч је о вољи власника ствари, а у случају отмице о поступању супротно вољи слободног човека и ослобођеника.

Слично томе, када се одређивало који роб се сматрао бегунцем, а који не, испитивало се да ли је код роба постојала воља за бекством или то није био случај. Тако Улпијан наводи:

*Idem ait, si servus tuus fugiens vicarium suum secum abduxit: si vicarius invitus aut imprudens secutus est neque occasionem ad te redeundi nactus praetermisit, non videri fugitivum fuisse: sed si aut olim cum fugeret intellexit quid ageretur aut postea cognovit quid acti esset et redire ad te cum posset noluit, contra esse. Idem putat dicendum de eo, quem plagiarius abduxit.*⁹

Превод: Исти каже (мисли се на Целија, *Caelius*) да ако твој роб побегне и са собом одведе свог роба (*servus vicarius*) и ако *vicarius* то не жели или не зна о чему се ради и гледа да уграби прилику како би се вратио, неће се сматрати бегунцем. Али, ако је упознат са бекством у тренутку када се оно одиграва или накнадно сазна да се о томе ради и добије могућност да се врати али то не учини, онда је то супротно. Исти држи да се исто има применити на онога ко је отет.

---

⁹ D. 21. 1. 17. 7., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 5. 11. 2020.

3.

Када је реч о продаји одбеглог роба, Улпијан каже:

Ulpianus libro nono de officio proconsulis

*pr. Sciendum est legem Fabiam ad eos non pertinere, qui, cum absentes servos haberent, eos vendiderunt: aliud est enim abesse, aliud in fuga esse. 1. Item non pertinere ad eum, qui mandavit servum fugitivum persequendum et distrahendum: nec enim fugam vendidit. 2. Amplius dicendum est et si quis Titio mandaverit servum fugitivum adprehendendum, ut, si adprehendisset, eum emptum haberet, cessare senatus consultum. 3. Hoc autem senatus consulto domini quoque continentur, qui fugam servorum suorum vendiderunt.*¹⁰

Превод: Фабијев закон се не примењује на оне који продају своје одсутне робове, јер је једна ствар да се буде одсутан, а друга да се буде у бекству. 1. Такође, не примењује се на оне који су наложили (*qui mandavit*) да одбегли роб буде гоњен и да буде продат. У том случају се не ради о продаји одбеглог роба. 2. Напротив, ако је Тицију дат налог да ухвати одбеглог роба, и он га и ухвати, може га имати као купљеног, не примењује се сенатус конзултум. 3. Такође, сенатус конзулт се примењује на власнике који продају одбегле робове.

Дакле, да би ствар (у овом случају је реч о робу) легално продао, власник није смео изгубити могућност физичке контроле над њим. Уколико се то десило, а он ипак продао роба у бекству, одговарао је за кривично дело плагијум. Као да је тада фактички постигнут исти ефекат као да је отео туђег роба (као да је отео туђи имовински интерес).

Modestinus libro 17 responsorum

*Respondit eum, qui fugitivum alienum suscepisse et celasse doceatur, ex eo, quod proprietatis quaestionem referret, crimen, si probetur, evitare minime posse.*¹¹

Превод: Дат је одговор (*responsa*) да ко туђег одбеглог роба прихвати и прикрије, иако том приликом истиче питање својине, не може да избегне питање кривичне одговорности.

4.

Под удар Фабијевог закона не долази савесни држалац:

Marcianus libro primo iudiciorum publicorum

pr. Legis Fabiae crimine suppressi mancipii bona fide possessor non tenetur, id est qui ignorabat servum alienum, et qui voluntate domini putabat id eum agere. Et ita de bona fide possessore ipsa lex scripta est: nam adicitur "si

---

¹⁰ D. 48. 15. 2. pr. – 3., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020.

¹¹ D. 48. 15. 5, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020. године

*sciens dolo malo hoc fecerit": et saepissime a principibus Severo et Antonino constitutum est, ne bonae fidei possessores hac lege teneantur. 1. Illud non est omittendum, quod exemplo legis Aquiliae, si is, propter quem quis in Fabiam commisit, decesserit, adhuc accusatio et poena legis Fabiae superest, ut et divus Severus et Antoninus rescripserunt.*¹²

Превод: Фабијев закон се не примењује на савесног држаоца. То је онај који није знао да је реч о туђем робу и који је сматрао да поступа у складу са вољом власника. Сам закон у том смислу приликом узимања у обзир питања савесне државине каже: „ако је свесно злонамерно чинио“ и често су принципси Севери и Антонини установљавали да савесни држаоци не одговарају по овом закону. 1. Не сме се пропустити да се истакне да, као и у случају Аквилијевог закона, ако умре онај ко је починио оно што долази под удар Фабијевог закона, оптужба и казна на основу Фабијевог закона остају, како су божански Севери и Антонини дали у рескриптима.

5.

Што се санкције тиче у Дигестама се наводи:

Hermogenianus libro quinto iuris epitomarum

*Poena pecuniaria statuta lege Fabia in usu esse desiit: nam in hoc crimine detecti pro delicti modo coercentur et plerumque in metallum damnantur.*¹³

Превод: Новчана казна Фабијевог закона је престала да се примењује. Они који су ухваћени у том злочину су кажњавани с обзиром на његову тежину и најчешће су осуђивани на рад у руднику.

Бакланд наводи како су законом биле предвиђене велике новчане казне у корист државне благајне. Осврће се на мишљење Момзена који каже да је у прво време поступак покретан путем *actio popularis* пред редовним цивилним судовима. У каснијем царству то се обављало путем редовног кривичног поступка *iudicium publicum*, пред градским префектом у Риму и пред преторијанским префектом у Италији, а у провинцији пред управником.¹⁴ Била је предвиђена смртна казна (*the punishment is capital*), а њена форма је зависила од тога да ли је починилац био *ingenuus*, *honestior*, *humilior*, *libertinus* или *servus*, каже Бакланд. Најчешћа осуда је била осуда на рад у руднику, *in metallum datio*.¹⁵

---

¹² D. 48. 15. 3. pr-1, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020.

¹³ D. 48. 15. 7, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/#18>, 4. 11. 2020.

¹⁴ W. W. Buckland, *The Roman Law of Slavery* (the condition of the slave in private law from Augustus to Justinian), Cambridge 1908, 32-33.

¹⁵ *Ibid.*, 33. „An enactment in Code speaks of a penalty payable to the *fisc*, at least for dealing in fugitives. The extreme penalty is thus reserved for the actual abductor, if we can assume that

6.

Регулисање овог кривичног дела довело је до практичне потребе да се успостави разматрање његовог односа са деликтом *furtum*. У том погледу интересантно је оно што Улпијан каже:

*Verum est, si meretricem alienam ancillam rapuit quis vel celavit, furtum non esse: nec enim factum quaeritur, sed causa faciendi: causa autem faciendi libido fuit, non furtum. Et ideo etiam eum, qui fores meretricis effregit libidinis causa, et fures non ab eo inducti, sed alias ingressi meretricis res egresserunt, furti non teneri. An tamen vel Fabia teneatur, qui subpressit scortum libidinis causa? Et non puto teneri, et ita etiam ex facto, cum incidisset, dixi: hic enim turpius facit, quam qui subripit, sed secum facti ignominiam compensat, certe fur non est.*¹⁶

Превод: Истина је да није *furtum* ако неко туђу робинју блудницу отме или прикрије. Не треба се питати о чињеницама, него о узроку неког поступка. Узрок овог поступка је задовољење пожуде, а не крађа. Исти није одговоран за крађу ако провали код блуднице због задовољења пожуде, и, не од стране њега уведен, и лопов уђе, и том приликом изнесе ствари које припадају блудници. Улпијан се пита да ли ће одговарати по Фабијевом закону онај ко проститутку прикрије због задовољења пожуде? Затим одговара да неће бити одговоран уколико се то догодило. Из тих чињеница се може рећи: он је срамотније деловао него онај ко краде, и мада је то што је учинио срамотно, сигурно није лопов.

Павле наводи да ће одговарати за *furtum* онај ко украде робинју која није блудница како би задовољио своју похоту. Биће кажњен и по Фабијевом закону уколико је прикрије:

*Qui ancillam non meretricem libidinis causa subripuit, furti actione tenebitur et, si subpressit, poena legis Fabiae coercetur.*¹⁷

Дакле, нема одговорности за *furtum*, али ни за отмицу ако ради тренутног задовољења своје пожуде починилац прикрије робинју блудницу, а има одговорности и за један и за други преступ ако то учини са робинјом која није блудница. Очигледно је да је намера имала битан значај за дефинисање деликта *furtum* и кривичног дела отмице, али и то што је починилац деловао без сагласности власника. Оно што је подједнако важно је карактер предмета својине, робинја која није блудница. Природа штете зависи од природе предмета својине, па је с обзиром на то на делу и појачана одговорност преступника.

---

this text was originally written of the *lex Fabia*, but this is far from certain. There was much legislation on *fugitivi*, though it seems to be all based on the *lex*¹⁶, *Ibid*.

¹⁶ D. 47. 2. 39, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 7. 12. 2019.

¹⁷ D. 47. 2. 83 (82) 2., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 7. 12. 2019.

Дакле, отмица туђег роба и крађа би требало да се разликују како другачије него и преко намере. Имајући у виду претходно наведене изворе, рекло би се да некада није лако раздвојити ове појаве.

Било како било, каже Лардоне, ако нема права на тужбу за фуртум, увек остаје могућност тужбе за плагијум. Случајеви када се примењују ове тужбе некада нису јасно рздвојени па се некада може користити било која од њих.¹⁸

7.

На крају карјева треба поћи од воље власника и воље жртве уопште. Тако се у следећем параграфу каже да онај ко узме на послугу стоку и одведе је даље и ко туђу имовину користи противно вољи власника чини фуртум:

*Qui iumenta sibi commodata longius duxerit alienave re invito domino usus sit, furtum facit.*¹⁹

Улпијан говори следеће:

*Falsus creditor (hoc est is, qui se simulat creditorem) si quid acceperit, furtum facit nec nummi eius fient.*²⁰

Превод: Лажни поверилац (то је онај ко симулира да је поверилац) који је прихватио новац починио је фуртум и оно што му је плаћено није његово.

*Falsus procurator furtum quidem facere videtur. Sed Neratius videndum esse ait, an haec sententia cum distinctione vera sit, ut, si hac mente ei dederit nummos debitor, ut eos creditori perferret, procurator autem eos intercipiat, vera sit: nam et manent nummi debitoris, cum procurator eos non eius nomine accepit, cuius eos debitor fieri vult, et invito domino eos contrectando sine dubio furtum facit. Quod si ita det debitor, ut nummi procuratoris fiant, nullo modo eum furtum facere ait voluntate domini eos accipiendo.*²¹

Превод: Сматра се да је лажни прокуратор починио крађу. Нерације разматра пример и покушава да уврди ли је тачно мишљење које изазива различите приступе. Ако дебитор да новац са намером да он буде уручен кредитору, а прокуратор га присвоји, јасно је да стоји: новац припада дебитору, јер прокуратор није прихватио новац у име онога коме је дебитор желео да буде предан и будући да је с новцем руковао супротно вољи власника, нема сумње да је починио фуртум. Уколико прокуратор прими

---

¹⁸ Francesco Lardone, "A Note on Plagium (Kidnapping in Roman Law)," *University of Detroit Law Journal* 4/1932, 169.

¹⁹ D. 47. 2. 40, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 7. 12. 2019.

²⁰ D. 47. 2. 43. pr., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 7. 12. 2019.

²¹ D. 47. 2. 43. 1., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 7. 12. 2019.

новац од дебитора, није починио крађу будући да је уз сагласност власника примио новац.²²

Дакле, нема крађе уколико је прокуратор постао власник новца уз сагласност власника.

Наравно да непостојање сагласности власника само по себи није довољно за дефинисање фуртума, али је незаобилазна тачка. Те сагласности нема ни код деликта преваре. Тако Улпијан каже да онај ко не даје лажне напомене о својој личности, већ употребљава речи у сврху преваре, не чини фуртум већ превару. Зато ће бити одговоран за деликт преваре уколико није предвиђена нека друга тужба:

*Si quis nihil in persona sua mentitus est, sed verbis fraudem adhibuit, fallax est magis quam furtum facit: ut puta si dixit se locupletem, si in mercem se collocaturum quod accepit, si fideiussores idoneos daturum vel pecuniam confestim se soluturum: nam ex his omnibus magis decepit quam furtum fecit, et ideo furti non tenetur. Sed quia dolo fecit, nisi sit alia adversus eum actio, de dolo dabitur.*²³

Фуртум, поред тога што означава поступке супротне вољи власника ствари, прати и намера за присвајањем имовинске користи (*lucri faciendi*):

*Qui alienum quid iacens lucri faciendi causa sustulit, furti obstringitur, sive scit cuius sit sive ignoravit: nihil enim ad furtum minuendum facit, quod cuius sit ignoret.*²⁴

Таква особа је одговорна за крађу без обзира да ли је знала чија је ствар коју присваја.

Једино уколико је власник одбацио неку ствар²⁵ нема фуртума, иако је ствар присвојена са намером крађе:

*Quod si dominus id dereliquit, furtum non fit eius, etiamsi ego furandi animum habuero: nec enim furtum fit, nisi sit cui fiat: in proposito autem nulli fit, quippe cum placeat sabini et cassii sententia existimantium statim nostram esse desinere rem, quam derelinquimus.*²⁶

Воља власника је неприкосновена и зато је то први поуздан критеријум за приступање дефинисању карактера противправног понашања.

---

²² Вотсон последњу реченицу преводи на следећи начин: „But, says Neratius, if the debtor so gave the money that it should become the procurator's, then in no way does he commit theft since he receives the coins with the owner's consent“, The Digest of Justinian, volume 4, english-language translation edited by Alan Watson, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1998, 260.

²³ D. 47. 2. 43. 3., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

²⁴ D. 47. 2. 43. 4., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

²⁵ О дереликцији вид. Andreja Katančević, *Načini sticanja svojine u rimskom pravu*, Beograd 2017, 56-60.

²⁶ D. 47. 2. 43. 5., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

Нико ко сматра да делује у сагласности са вољом власника не чини фуртум, а не може бити одговоран ни за деликт преваре. Лопов је само онај ко свесно поступа супротно вољи власника:

*Recte dictum est, qui putavit se domini voluntate rem attingere, non esse furem: quid enim dolo facit, qui putat dominum consensurum fuisse, sive falso id sive vere putet? Is ergo solus fur est, qui adtrectavit, quod invito domino se facere scivit.*²⁷

Улпијан каже и да уколико је неко свестан да делује противно вољи власника ствари, а власник то ипак одобрава, онда нема фуртума иако онај ко делује не зна за такву власникову вољу:

*Per contrarium quaeritur, si ego te invito domino facere putarem, cum dominus vellet, an furti actio sit. Et ait Pomponius furtum me facere: verum tamen est, ut, cum ego velim eum uti, licet ignoret, ne furti sit obligatus.*²⁸

Ово неодољиво упућује на смисао Атинијевог закона о одржају. Реч је о томе да је он дозвољавао одржај украдених ствари само ако су оне пре тога враћене власнику под његову фактичку контролу. Тиме овај закон штити непривилеговани слој становништва који иначе не би имао ефикасна ванправна средства да одбрани своје интересе тиме што би одбио туђе ванправне утицаје (политичке утицаје, принуду, па и економску принуду).²⁹ Значи, да би воља власника стварно била заштићена мора да се заштити и омогући његова фактичка контрола његових интереса и његових ствари. Зато и горе цитирани параграф по коме ако неко делује противно вољи власника, а овај то ипак одобрава...., може наићи на наше разумевање само ако се има у виду значај потребе да се фактички (а то је једино ефикасно) заштите воља и интереси власника. Ако нема фактичке заштите ко може да гарантује да власник није жртва принуде, уцене.

Ако украдена ствар буде враћена власнику и по други пут буде предмет крађе, биће на располагању и друга тужба за крађу:

*Si furtiva res ad dominum rediit et iterum contrectata est, competit alia furti actio.*³⁰

Помпоније каже следеће:

Qui re sibi commodata vel apud se deposita usus est aliter atque accepit, si existimavit se non invito domino id facere, furti non tenetur. Sed nec depositi

---

²⁷ D. 47. 2. 46. 7., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

²⁸ D. 47. 2. 46. 8., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

²⁹ Вид. Огњен Вујовић, „Поседи деспота Ђурђа Бранковића у Угарској у контексту политичких односа Србије и Угарске“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 3/2019, 1006-1008.

³⁰ D. 47. 2. 46. 9., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

*ullo modo tenebitur: commodati an teneatur, in culpa aestimatio erit, id est an non debuerit existimare id dominum permissurum.*³¹

Превод: Онај ко ствар која је дата на послугу или у депозит користи другачије него што је уговорено, ако том приликом верује да то не чини без сагласности власника, није одговоран за фуртум.

Воља власника ствари³² је почетни услов за дефинисање фуртума, али и сваког другог приватног деликта. Тако се каже да ће онај ко упадне у туђи дом без сагласности власника, па макар да би га позвао на суд, бити тужен за инјурију:

*Qui in domum alienam invito domino introiret, quamvis in ius vocat, actionem iniuriarum in eum competere Ofilius ait.*³³

Може се рећи да су Римљани приватне интересе који су најуже били везани за породични дом сматрали неповредивом интимном сфером.³⁴ Томе на врло убедљив начин сведочи следеће:

*Furta domestica si viliora sunt, publice vindicanda non sunt, nec admittenda est huiusmodi accusatio, cum servus a domino vel libertus a patrono, in cuius domo moratur, vel mercennarius ab eo, cui operas suas locaverat, offeratur quaestioni: nam domestica furta vocantur, quae servi dominis vel liberti patronis vel mercennarii apud quos degunt subripiunt.*³⁵

Превод: Крађа у домаћинству (*furta domestica*) је безначајна тако да није потребна јавна судска заштита. Нити је оваква оптужба дозвољена тамо где је роб од стране свог господара предат ради испитивања, или ослобођеник од стране патрона у чијем дому обитава, или радник од стране онога ко га је унајмио. Домаћим фуртумом се називају случајеви када роб краде од свог господара, или ослобођеник од патрона, или унајмљени радник од онога ко га је унајмио.

Није се дозвољавало јавним властима да без преке потребе прелазе ту приватну сферу.

---

³¹ D. 47. 2. 77 (76) пр., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

³² О томе више Огњен Вујовић, „Утицаји римског права на европско приватно право“, *Српска политичка мисао* 3/2017, 189 и даље.

³³ D. 47. 10. 23., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

³⁴ Вид. Огњен Вујовић, „Утицаји римског права на европско приватно право“, *Српска политичка мисао* 3/2017, 189 и даље. Немачки Федерални Уставни суд је поделио приватни живот на две сфере, једна је интимна лична сфера (*intimate personal sphere*), истиче Пати (*Pati*), а дуга је лична сфера, вид. *Ibid.*, 189. фн. 18.

Недостатак сагласности власника је био непремеостива препрека правног промета, Огњен Вујовић, *Furtum у преткласичном праву*, Косовска Митровица 2018, 126.

³⁵ D. 48. 19. 11. 1., <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>, 8. 12. 2019.

Ognjen VUJOVIĆ, LL.D.

Associate professor

University of Pristina - Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

ON SOME ISSUES OF FURTUM AND PLAGIUM

Summary

In this paper will be drawn some outlines of the relationship between the crime of theft (*furtum*) and the crime *plagium*. This is a very interesting and difficult question that requires more in-depth research. These outlines will serve as a starting point for elaboration in future articles.

Key words: *furtum, plagium, Lex Fabia de plagiariis, invito domino, ancilla.*

ЛИТЕРАТУРА

Andreja Katančević, *Načini sticanja svojine u rimskom pravu*, Beograd 2017;

Adolf Berger, Encyclopedic Dictionary of Roman Law, *Transactions of the American Philosophical Society* 2/1953;

W. W. Buckland, *The Roman Law of Slavery* (the condition of the slave in private law from Augustus to Justinian), Cambridge 1908;

Francesco Lardone, "A Note on Plagium (Kidnapping in Roman Law)," *University of Detroit Law Journal* 4/1932;

The Digest of Justinian, volume 4, english-language translation edited by Alan Watson, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1998;

Огњен Вујовић, „Поседи деспота Ђурђа Бранковића у Угарској у контексту политичких односа Србије и Угарске“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 3/2019;

Огњен Вујовић, „Утицаји римског права на европско приватно право“, *Српска политичка мисао* 3/2017;

Огњен Вујовић, *Furtum у преткласичном праву*, Косовска Митровица 2018.